

Ur de gotländska hemmens gömmor.

Något om Hemslöjdsföreningens inventeringsarbete.

Den av Gotlands Hemslöjdsförening igångsatta inventeringen av äldre textilier i länet har även under våren varit i gång och omfattat Garda och Hejde ting. Under förra hösten utfördes samma arbete i Högbyrs ting, då i sin helhet lett av Statens instruktör i hemslöjd fru Stina Rodenstam. Föreningen ville, att arbetet från början bleve så lagt, att det i fortsättningen hela länet igenom kunde följa samma spår. Detta arbete, som är ett av de viktigaste, en länets hemslöjdsförening har att företaga, är grundläggande för den fortsatta verksamheten och hemslöjdens hela textilproduktion. Man kan säga, att det är lyckligt, att hemslöjdsföreningen kommit därhän, att ett av de viktigaste momenten blir den hembygdsvärdande verksamheten d. v. s. tillvaratagandet av det gamla förefintliga i hemslöjdsalster, det av lokala förhållanden, materialier och behov framsprungna. För denna speciella verksamhet har också Gotlands Hemslöjdsförening erhållit stöd och hjälp från flera håll. Utom stödet från närmaste håll eller med andra ord från länets hövdingepar har föreningen erhållit anslag från Gotlandsfonden samt från Gotlands läns landsting och från Karl Johans-fonden. Föreningen söker att med största sparsamhet utnyttja dessa medel på samma gång som arbetet lägges så, att det väsentliga bör kunna påträffas. Sålunda är det tingsrepresentanten — hemslöjdsföreningens styrelse består av en ledamot från varje ting jämte ett arbetsutskott i staden — som står för arbetet i de respektive tingens med biträde av annan sakkunnig person, utsedd eller godkänd av arbetsutskottet.

I de båda nu senast inventerade tingarna har arbetet letts i Garda ting av fru Mila Larsson, Kyrkeby, Etehem, med handarbetslärarinnan fröken Ellen Möller, Folkhögskolan, Hemsö, som medhjälparinna samt i Hejde ting av fru Carin Smittberg med föreståndarinnan för Drottning Desiderias Arbetsskola fru Sigröd Söderberg som hjälp. Att det dessutom varit många fler medhjälpare, som välvilligt ställt sitt intresse, sin tid och sina skatter till förfogande, det visade de överraskande vackra utställningarna, som i båda fallen denna gång ordnats. Till dessa utställningar hade hemslöjdsföreningen lyckats förvärva fru Rodenstam, som med sin sakkunskap och kännedom om all i hela landet förefintlig slöjd är Hemslöjdsföreningen till ovärderlig hjälp, när det gäller att trevande leta ut vad som kan ha varit speciellt gotländskt. I detta sammanhang måste bland all lovsång över vad som dock finnes även en liten klagevisa få komma till: Varför ha vi inte utfört detta arbete förr? För 10—20 år sedan? Av alla tecken att döma, skulle då resultaten blivit än rikare.

I Etehem hade den rymliga och trevliga idrottspaviljongen tagits i anspråk för utställningen. Det var en imponerande syn, som mötte ögat, när man kom in. Visserligen är det ett stort område, som genomletats, men varje hem har givetvis inte hunnits med. Där funnos textilier och möbler. En särskild eloge förtjänar herr Jakobsson från Halvans, Garda, som välvilligt lånat utställningen sina vackra gustavianska möbler. En tvåhundraårig stol samt bord och vackra gotlandsstolar funnos även.

Som prakt- och paradnummer är först att nämna en del av Garda kyrkas vackra gobelin, tillverkad av hemsöspunnet och hemfärgat ullgarn. En opphämatalängd i oöverträffat vackert mönster och färger fanns att se. Men så var det också tingets vävkonstnärinna par preference Desideria Vahlby, som förfärdigat den jämte mycket annat på denna utställning. En matta i dubbelväv eller finske-väv, ursprungligen ämnad till hästtäck, hörde också till de förnämligare utställningsföremålen av samma hand. Materialet var hemsöspunnet ullgarn i svart och rött. Från hennes vävstol härrörde också en stor del av de utomorientligt vackra schalarna, som fyllde ett hörn, den ena vackrare än den andra. Det var schalar i damast och levantin samt i enklare vävnad, alla helbreddade samt i vackra färgsammansättningar. Där var damast, också av Desideria Vahlbys tillverkning, en vävnadsart, som egentligen var hennes huvudsakliga. Men även från andra konstväverskor funnos utomorientliga vackra damast- och drälldukar jämte mattor, bolstervar och en hel mängd fyrskaftsdräll och andra vävnader. Fransflätning, knyppling, vitbroderier i flera olika slags teknik, bl. a. en myckenhet tambursöm, som utan undantag broderats på de tunnaste och finaste tyger, i många fall på rutat tyg i helvitt, funnos representerade.

Sedan utställningen under måndagen

genomsetts av fru Rodenstam, höll hon på kvällen kl. 6 föredrag över ämnet: Ur de gotländska hemmens gömmor. Hon talade om hur överraskande rik och intressant utställningen blivit och hur mycket, som ännu torde finnas förvarat i de olika gotländska hemmen. Blomman av hemslöjden var att söka i prydnads-slöjden, sade fru Rodenstam. De alster, som voro avsedda till hemmet eller dräkternas prydnad, hava under tiderna formats och förskönats för att fylla sitt ändamål. Fru Rodenstams föredrag ähörtas av en talrik åhörarskara, som med intresse följde det innehållsrika och av varm kärlek till ämnet burna föredraget. Efter fru Rodenstams föredrag samlades man till kaffebordet, och gemytligt samspråk jämte folkliåtar på fiol gjorde den angenäma kvällen kort. Många värdefulla upplysningar om textiltillföremålen meddelades, och hemslöjdsföreningen fick flera gåvor i form av gamla prover på vävnader och sömnad. Tisdags förmiddag gjorde fru Rodenstam ett besök hos tingets storsörverska, Desideria Vahlby i Alskog. Hon har nu sålt sin vävstol och slutat sin verksamhet. Hur onskligt hade det inte varit, att hennes arbete givit henne mera av detta livets goda, eller att hon kunnat fortsätta länge ännu under en tid, då en större uppskattning av hemslöjd förefinnes!

Hejde tings utställning var anordnad i goodtemplariokalen i Klintehamn. Där var också en representativ samling av hemmens skatter av nyttiga föremål och föremål till prydnad. Där funnos dukar i damast och dräll, även droppdräll och gåsögon i vackra mönster, de vackraste bolstervar, schalar i samma teknik som i Etehem och delvis av samma hand, sängtäckan i pliké och örngott i samma teknik samt örngott med knutna och trådda spetsar, hästtäckan och mattor, rosenängsvävar, stickade yllevaror, spetsar av flera slag samt flätade fransar m. m.

Fru Rodenstams föredrag kl. 6 hade samlat fullt hus. Ämnet var detsamma som i Etehem, då ju här var enahanda berättning. Talarinnan redogjorde för utställningens och inventeringens avsikt att väcka intresse för det egna och fäderneärvda, som vi aldrig nog varsamt till lärdom och förödome kunna handhava, värda och värda. De möjligheter, som alltiämt funnos inom textilproduktionen på hemslöjdens område, målades i livliga färger. Maskinen kunde inte ersätta handens arbete. Särskilt Gotland hade beaktansvärda resurser ifråga om en hel del vävnader, speciellt i ylle, då ju den nödvändiga råvaran ökopandes finnes att tillgå. Hemslöjdens vikt och betydelse för hemmetä trevnad och ekonomiska bestånd utlades med varma och manande ord. Talarinnan avtäckades efter föredraget för den värdefulla hjälp Hemslöjdsföreningen fått genom hennes besök i våra bygder.

För Hemslöjdsföreningen återstår att på ett pietetsfullt sätt taga vara på den vackra gotländska slöjd, som genom de hittills avslutade inventeringarna framkommit. Genom fotografering och blåkopiering samlar föreningen mönster och genom de förvarade protokollen kommer även en senkommen eftervärld att känna vår tids innehav på hemslöjdens område både i textilier och annan handslöjd.

Signe Linnman.